

****ZAKON O VARSTVU SLOVENSKEGA JEZIKA IN POGOJIH SOBIVANJA (ZVSJS)****

Predlagani zakon:

- sistemsko ureja področje sobivanja,
- jasno razmejuje odgovornosti,
- varuje otroke in družino,
- preprečuje zlorabe sistema,
- omogoča učinkovito upravljanje migracij,
- je ustavno in mednarodnopravno vzdržen.

(ČISTOPIS 16) z dne 27.12.2025

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(predmet in namen zakona)

(1) Ta zakon ureja varstvo slovenskega jezika kot temeljnega jezika javnega prostora ter pogoje sobivanja oseb, ki prebivajo ali delajo v Republiki Sloveniji.

(2) Zakon določa zlasti:

1. temeljna načela vključevanja,
2. pogodbeni okvir sobivanja,
3. odgovornosti države, delodajalcev in drugih garantov,
4. sodelovanje lokalnih skupnosti,
5. pogoje glede nastanitve in osnovnih življenjskih razmer,
6. varstvo otrok,
7. pogoje zaposlovanja tujcev v povezavi z urejenim sistemom ponovnega sprejema.

(3) Ta zakon je poseben zakon (lex specialis) in se uporablja ob spoštovanju:

– Ustave Republike Slovenije,

- prava Evropske unije,
 - ratificiranih mednarodnih pogodb.
-

II. TEMELJNO NAČELO

2. člen

(slovenski jezik kot skupni jezik javnega prostora)

- (1) Slovenščina je temeljni jezik javnega življenja v Republiki Sloveniji.
 - (2) Vključevanje v družbo temelji na zmožnosti sodelovanja v slovenskem jeziku.
 - (3) Ta določba ne posega v pravice narodnih skupnosti, zasebno rabo drugih jezikov ali druge ustavno varovane pravice.
-

III. JAVNA RABA JEZIKA

3. člen

(obvezna raba slovenskega jezika)

Slovenščina je obvezni jezik:

1. delovanja državnih organov in nosilcev javnih pooblastil,
 2. izvajanja javnih storitev,
 3. vzgoje in izobraževanja,
 4. uradnih postopkov.
-

IV. POGODBENI TEMELJ SOBIVANJA

4. člen

(pravica države do odločanja o sprejemu)

- (1) Republika Slovenija odloča o vstopu, prebivanju in vključevanju tujcev skladno z Ustavo in pravom Evropske unije.
 - (2) Vključevanje temelji na pogodbenem razmerju, ki določa pravice in obveznosti strank.
-

5. člen

(pogodba o sobivanju)

- (1) Oseba ali družina, ki zaprosi za dovoljenje za prebivanje, sklene pogodbo o sobivanju.
 - (2) Pogodba o sobivanju je upravni akt sui generis.
 - (3) Zoper odločitev o sklenitvi, zavrnitvi ali spremembi pogodbe je zagotovljeno pravno sredstvo.
-

6. člen

(vsebina pogodbe o sobivanju)

Pogodba določa:

1. sprejem slovenskega jezika kot jezika javnega prostora,
 2. sodelovanje v programih učenja jezika,
 3. spoštovanje pravnega reda,
 4. sodelovanje z državnimi in lokalnimi organi,
 5. pravice in obveznosti pogodbenih strank,
 6. posledice hujših ali ponavljajočih se kršitev,
 7. pouk o pravnih sredstvih.
-

V. DRUŽINA IN VARSTVO OTROK

7. člen

(družinska enota)

- (1) Če se dovoljenje izda družini, pogodbo podpišejo polnoletni člani.
 - (2) Ravnanja posameznega člana se lahko upoštevajo pri presoji položaja družine, vendar ne pomenijo kolektivne odgovornosti.
-

8. člen

(največja korist otroka)

- (1) V vseh postopkih po tem zakonu se kot temeljno merilo upošteva korist otroka.
- (2) Otrok ne sme nositi posledic kršitev staršev ali drugih odraslih oseb.
- (3) Vsak poseg v družinsko življenje mora biti individualno obrazložen in sodno preverljiv.

VI. UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA

9. člen

(načelo postopnosti)

Učenje slovenskega jezika poteka postopno, sorazmerno in ob zagotovljeni dostopnosti programov.

10. člen

(ravni znanja)

Ravni znanja so:

- osnovna (A1–A2),
 - funkcionalna (B1),
 - napredna (B2 ali več).
-

11. člen

(osebni jezikovni načrt)

Če oseba ne dosega funkcionalne ravni, se zanjo pripravi osebni jezikovni načrt.

VII. VLOGA LOKALNE SKUPNOSTI

12. člen

(sodelovanje lokalne skupnosti)

Lokalna skupnost sodeluje pri ugotavljanju dejanskega stanja sobivanja na svojem območju.

13. člen

(zavezujoče mnenje glede dejstev)

- (1) Mnenje lokalne skupnosti je zavezujoče glede ugotovitve dejanskega stanja.
 - (2) Pravna presoja ostane v pristojnosti državnega organa.
-

VIII. ODGOVORNOST DRŽAVE

14. člen

(zagotavljanje zmogljivosti)

Država zagotavlja ustrezne zmogljivosti za:

- učenje jezika,
 - vključevanje otrok v vzgojo in izobraževanje,
 - podporo lokalnim skupnostim.
-

IX. SPORAZUMI Z MATIČNIMI DRŽAVAMI

15. člen

(bilateralni in večstranski sporazumi)

Republika Slovenija sklepa sporazume o:

- ponovnem sprejemu oseb,
 - sodelovanju pri vračanju,
 - reintegraciji,
 - tehnični in finančni podpori.
-

X. SISTEM GARANTA (SPONZORJA)

16. člen

(obvezni garant)

Vsaka oseba ali družina mora imeti določenega garanta.

17. člen

(kdo je garant)

Garant je lahko:

1. delodajalec,
 2. pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji,
 3. registrirana organizacija,
 4. fizična oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji,
 5. matična država na podlagi mednarodnega sporazuma.
-

18. člen

(delodajalec kot obvezni sponzor)

(1) Če je dovoljenje za prebivanje vezano na zaposlitev, je delodajalec obvezni sponzor.

(2) Brez njegovega jamstva dovoljenje ne more biti izdano ali podaljšano.

19. člen

(vsebina sponzorstva)

Sponzor zagotavlja:

1. zakonito zaposlitev,
 2. sodelovanje pri izvajanju pogodbe o sobivanju,
 3. podporo vključevanju,
 4. zagotovitev minimalnih pogojev nastanitve,
 5. sodelovanje z nadzornimi organi.
-

20. člen

(minimalni pogoji nastanitve)

Minimalni pogoji vključujejo:

1. zakonito prijavljeno prebivališče,
 2. varne in zdravstveno ustrezne razmere,
 3. dostop do osnovne infrastrukture,
 4. pogoje, ki ne posegajo v človekovo dostojanstvo.
-

21. člen

(smiselna uporaba pri delu zunaj Republike Slovenije)

(1) Če oseba delo opravlja pretežno zunaj Republike Slovenije, se obveznosti glede nastanitve uporabljajo sorazmerno.

(2) Delodajalec mora zagotoviti zakonito ureditev prebivanja in spoštovanje predpisov o delu.

XI. ZAPOSLOVANJE IN POGOJ UREJENEGA PONOVNEGA SPREJEMA

22. člen

(pogoj urejenega sistema ponovnega sprejema)

(1) Delodajalec lahko zaposli državljana tretje države le, če je za državo njegovega državljanstva zagotovljen urejen in operativen sistem ponovnega sprejema.

(2) Šteje se, da je pogoj iz prejšnjega odstavka izpolnjen, če:

1. ima Republika Slovenija z zadevno državo sklenjen sporazum o ponovnem sprejemu, ali
2. tak sporazum obstaja na ravni Evropske unije, ali
3. obstaja drug formaliziran mehanizem sodelovanja, ki omogoča dejansko izvrševanje vračanja.

(3) Vlada Republike Slovenije vodi in objavlja seznam držav, za katere je pogoj izpolnjen.

23. člen

(razširjena odgovornost sponzorja ob neurejenem sistemu ponovnega sprejema)

(1) Če delodajalec zaposli državljana tretje države, za katero ni vzpostavljen urejen sistem ponovnega sprejema v smislu 22. člena, se šteje, da prevzame razširjeno sponzorsko odgovornost.

(2) Razširjena sponzorska odgovornost obsega tudi kritje stroškov, povezanih z varstvom in oskrbo otrok zaposlenega, kadar:

- otrok prebiva v Republiki Sloveniji in
- zaradi neobstoja mehanizma ponovnega sprejema ni mogoče zagotoviti skupnega vračanja družine.

(3) Stroški iz prejšnjega odstavka lahko vključujejo:

1. začasno nastanitev,
2. osnovno oskrbo,
3. vključitev v vzgojo in izobraževanje,
4. socialno podporo,
5. druge nujne stroške, določene s podzakonskim aktom.

(4) Prevzem stroškov po tem členu ne pomeni prevzema starševske skrbi, ne posega v družinska razmerja in ne vpliva na pravico do osebnih stikov.

(5) Obveznosti iz tega člena trajajo le za čas trajanja postopkov po tem zakonu in so podvržene sodnemu nadzoru.

XII. NAČELO OHRANITVE DRUŽINSKE ENOTE

24. člen

(skupno vračanje družine)

(1) Če so izpolnjeni pogoji za prenehanje prebivanja, se praviloma obravnava možnost skupnega vračanja družine v matično državo.

(2) Skupno vračanje je dopustno le, če je skladno z:

- največjo koristjo otroka,
- prepovedjo vračanja v nevarnost,
- mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije.

(3) Ločitev otrok od staršev ni dopustna zgolj zaradi kršitev pogodbe o sobivanju.

XIII. NADZOR IN PRAVNO VARSTVO

25. člen

(nadzor)

Nadzor nad izvajanjem tega zakona izvajajo pristojni organi.

26. člen

(sodno varstvo)

Zoper vsako odločitev po tem zakonu je zagotovljeno sodno varstvo.

XIV. KONČNA DOLOČBA

27. člen

(načelo odgovornega sprejema)

Republika Slovenija omogoča priseljevanje in zaposlitev tujcev le v obsegu, ki omogoča učinkovito izvrševanje zakonodaje, varstvo otrok, ohranitev družinske enote in spoštovanje pravnega reda.

****OBRAZLOŽITEV**

k Zakonu o varstvu slovenskega jezika in pogojih sobivanja (Čistopis 16)**

I. SPLOŠNA OBRAZLOŽITEV

1. Razlogi za sprejem zakona

Republika Slovenija se sooča z večplastnimi izzivi, povezanimi z:

- naraščajočimi delovnimi migracijami,
- pomanjkanjem delovne sile,
- pritiskom na lokalne skupnosti,
- neenotno prakso vključevanja tujcev,
- neurejenimi razmerji glede odgovornosti za nastanitev, socialne stroške in varstvo otrok,
- ter postopnim slabljenjem učinkovite rabe slovenskega jezika v javnem prostoru.

Obstoječa zakonodaja ta vprašanja ureja razpršeno (ZTuj-2, ZZSDT, ZDR-1, ZSV, ZOFVI ipd.) in ne vzpostavlja **enotnega, preglednega in odgovornega sistema sobivanja**, ki bi jasno določil:

- kdo nosi odgovornost,
- kakšne so obveznosti delodajalcev,
- kako se varujejo otroci,
- kako se ravna v primerih, ko vračanje v matično državo ni izvedljivo,
- ter kako se zagotavlja delovanje javnih sistemov.

Zato zakon uvaja **poseben, horizontalni okvir**, ki ne nadomešča obstoječe zakonodaje, temveč jo dopolnjuje.

II. CILJI ZAKONA

Glavni cilji zakona so:

1. zaščititi slovenski jezik kot temelj javnega sporazumevanja,
2. zagotoviti predvidljive in pravične pogoje sobivanja,

3. jasno določiti odgovornosti države, delodajalcev in drugih subjektov,
 4. preprečiti prenos socialnih in finančnih bremen na lokalne skupnosti,
 5. zaščititi otroke in družinsko življenje,
 6. zagotoviti skladnost z ustavnimi in mednarodnimi obveznostmi,
 7. omogočiti učinkovito izvajanje odločb o prebivanju in vračanju.
-

III. TEMELJNA NAČELA ZAKONA

1. Načelo varstva slovenskega jezika

Slovenščina je po Ustavi temeljni jezik javnega življenja. Zakon to načelo operacionalizira brez poseganja v pravico do zasebne rabe drugih jezikov ali v pravice narodnih skupnosti.

2. Načelo pogodbenosti

Vključevanje tujcev temelji na **pogodbi o sobivanju**, ki:

- ima javnopravno naravo,
- omogoča individualizacijo obveznosti,
- zagotavlja pravno varnost,
- omogoča sodno varstvo.

Pogodba ni kaznovalni instrument, temveč okvir sodelovanja.

3. Načelo sorazmernosti in individualne presoje

Vsak poseg:

- mora biti nujen,
- sorazmeren,
- individualno obrazložen,
- sodno preverljiv.

Zakon izrecno prepoveduje kolektivno odgovornost.

IV. VARSTVO OTROK KOT TEMELJNO MERILO

Zakon izrecno določa, da:

- otrok nikoli ne nosi posledic ravnanj staršev,
- vse odločitve temeljijo na koristi otroka,
- država zagotovi varstvo in podporo,
- morebitni ukrepi se izvajajo v skladu z družinskim pravom.

To je skladno z:

- 56. členom Ustave RS,
- Konvencijo OZN o otrokovih pravicah,
- sodno prakso ESČP.

V. VLOGA LOKALNIH SKUPNOSTI

Lokalne skupnosti imajo ključno vlogo pri ugotavljanju dejanskega stanja, saj najbolj poznajo razmere na terenu.

Njihovo mnenje:

- je zavezujoče glede dejanskega stanja,
- ne posega v pravno presojo,
- preprečuje arbitrarnost,
- omogoča realno oceno bivalnih pogojev.

VI. ODGOVORNOST DRŽAVE

Država mora zagotoviti:

- dostop do izobraževanja,
- jezikovne programe,
- podporo lokalnim skupnostim,
- institucionalne zmogljivosti.

Zakon zato ne prenaša bremen na občine brez systemske podpore.

VII. SPONZORSTVO IN ODGOVORNOST DELODAJALCEV

1. Razlog za uvedbo sponzorstva

V praksi se je pokazalo, da delodajalci pogosto zaposlujejo tuje delavce brez odgovornosti za posledice njihovega bivanja, kar povzroča:

- pritisk na javne storitve,
- stanovanjske stiske,
- socialne težave,
- breme za lokalne skupnosti.

Zato zakon uvaja institut **sponzorja**.

2. Delodajalec kot obvezni sponzor

Kadar je prebivanje vezano na zaposlitev:

- delodajalec postane sponzor,
 - brez njegovega jamstva dovoljenje ni mogoče,
 - odgovornost je omejena, določna in nadzorovana.
-

3. Razširjena odgovornost ob neurejenem sistemu ponovnega sprejema

Posebna novost zakona je določba, da:

če država izvora nima urejenega sistema ponovnega sprejema, delodajalec prevzame razširjeno odgovornost.

To pomeni:

- kritje stroškov oskrbe otrok,
- kadar vračanje družine ni izvedljivo,
- brez posega v starševske pravice.

Ta rešitev:

- preprečuje socializacijo stroškov,
 - spodbuja odgovorno zaposlovanje,
 - temelji na primerljivih ureditvah (Kanada, Avstralija),
 - je skladna z načelom sorazmernosti.
-

VIII. NAČELO OHRANITVE DRUŽINSKE ENOTE

Zakon določa, da:

- se skupno vračanje družine obravnava kot prednostna možnost,
 - ločitev otrok od staršev ni dopustna zgolj zaradi kršitve obveznosti,
 - vsak poseg zahteva individualno presojo in sodni nadzor.
-

IX. SKLADNOST Z MEDNARODNIM IN EU PRAVOM

Zakon je skladen z:

- Evropsko konvencijo o človekovih pravicah,
- Konvencijo OZN o otrokovih pravicah,
- pravom EU o vračanju,
- sodno prakso Sodišča EU in ESČP.

Posebej se upošteva:

- načelo nevračanja,
 - sorazmernost,
 - pravica do učinkovitega pravnega sredstva.
-

X. SKLEP

Predlagani zakon:

- sistemsko ureja področje sobivanja,
- jasno razmejuje odgovornosti,
- varuje otroke in družino,
- preprečuje zlorabe sistema,
- omogoča učinkovito upravljanje migracij,
- je ustavno in mednarodnopravno vzdržen.